



CRNA GORA I ZAŠTI ENA MORSKA PODRU JA

Procjena pravnog i institucionalnog okvira za o uvanje
obalne i morske biološke raznovrsnosti i uspostavljanje
zašti enih podru ja u moru

2014

Ovaj dokument izradili su:

**UNEP/MAP – Program za životnu sredinu Ujedinjenih nacija / Mediteranski akcioni plan
RAC/SPA – Centar regionalnih aktivnosti za posebno zaštićena područja (www.rac-spa.org)**

Regional Activity Centre for Specially Protected Areas (RAC/SPA)

Boulevard du Leader Yasser Arafat

B.P. 337, 1080 Tunis Cedex, Tunis

Tel: +21 71 20 49 / 71 20 48 / 71 20 7

Faks: +21 71 20 490

www.rac-spa.org

Oznaka geografskih subjekata i prezentacija materijala u ovom dokumentu ne podrazumijeva izražavanje bilo kakvog mišljenja od strane UNEP/MAP-RAC/SPA, IUCN-a ili MAVA fondacije koje bi se odnosilo na pravni status bilo koje države, teritorije, grada ili područja ili njihovih organa u pogledu određivanja granica.

Stavovi izneseni u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno stavove UNEP/MAP-RAC/SPA, IUCN-a ili MAVA fondacije.

Umnožavanje ove publikacije u svrhu edukacije ili drugih ne komercijalnih aktivnosti je dozvoljeno bez predhodne pismene saglasnosti za autorska prava koja se navode kao potpun izvor.

Umnožavanje ove publikacije u svrhu preprodaje ili drugih komercijalnih aktivnosti je zabranjeno bez predhodne pismene saglasnosti nosioca autorskih prava.

Publikovano od strane : RAC/SPA i IUCN-Med

Autorska prava: © 2014 - RAC/SPA i IUCN-Med

Za potrebe bibliografije, studija se može citirati kao:

RAC/
SPA i IUCN-Med. Ed. RAC/SPA, Tunis. 68 pp.

Menadžer publikacije:
François-Xavier Bouillon,
F-06800 Cagnes-sur-Mer.

Editor:
Deadline SARL,
F-06570 Saint-Paul-de-Vence.

Osnovno prikupljanje podataka odrađeno je od strane Faidra Bazigou, Konsultanta

Dopuna studije odrađena je od strane: Mije Fantome, međunarodnog konsultanta i Marine Marković, nacionalnog konsultanta

Verzija je dostupna i na engleskom jeziku.

Prevod: Dragana Petronijević i Marina Marković

Available from:
UNEP/MAP-RAC/SPA: www.rac-spa.org
IUCN-Med: www.iucn.org/mediterranean

Spisak akronima	4
Predgovor.....	5
Priznanja.....	7
UVOD	9
Kontekst u Crnoj Gori	11
Metodološki pristup	15
.....	17
.....	17
A. Pravni instrumenti za ZPM.....	17
B. Ostali relevantni instrumenti.....	19
C. Važe e politike zaštite biološke raznovrsnosti u Crnoj Gori.....	21
.....	22
A. Sistem upravljanja (ure enje).....	23
B. Upravljanje	23
C. Plan i dinamika procesa uspostavljanja zaštite prirodnih dobara	27
D. Finansiranje.....	28

AŽŽS
AdriaPAN
AECID

Agencija za zaštitu životne sredine
Mreža zaštićenih područja u Jadranskom moru

Ovaj dokument opisuje postojeće stanje zakonodavnog i institucionalnog okvira za uspostavljanje i upravljanje marinskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori. Stručna analiza urađena je od strane IUCN-Med-a i IUCN ELC koji su angažovani od strane SPA/RAC-a u period od 2012-2013. Uzimajući u obzir promjene u institucionalnom i zakonodavnom okviru koje su se desile u međuvremenu i koje nisu u potpunosti uzete u obzir od strane ekspertskog tima, Ministarstvo održivog razvoja i turizma zahtijevalo je dopunu Studije. Tako je Studija iz 2013. dopunjena, shodno zahtjevu Ministarstva, na način da uzme u obzir i izmjene koje su se desile u periodu sredina 2013. godine- sredina 2014. Dopuna Studije izvršena je od strane Marine Marković (nacionalnog eksperta) i Mije Fant (međunarodnog eksperta) koji su dopunili procjenu u skladu sa posljednjim izmjenama institucionalnog i zakonodavnog okvira kao i dalje definisale preporuke za neophodne predušlove za uspostavljanje efektivnog upravljanja marinskim zaštićenim područjima.

Dopunjena studija je bila predmet supervizije Ministarstva održivog razvoja i turizma kao UNEP/MAP koordinacione institucije u Crnoj Gori (koju predstavlja Jelena Knežević, MAP fokalna tačka) i Agencije za zaštitu životne sredine, kao institucije nadležne 5i

Priznanja

Sadašnji dokument naslovljen

... je rezultat procesa saradnje koja je počela 2012. godine. Rad na izradi dokumenta uključivao je formalne i neformalne konsultacije, radionice i revizije nacrtu dokumenta od strane stručnjaka i eksperata.

Zahvalnost prevashodno izražavamo Ministarstvu održivog razvoja i turizma za konstantnu podršku i saradnju.

Zahvalnost dalje upućujemo i G- i Jeleni Knežević, Savjetniku Ministra u Ministarstvu održivog razvoja i turizma kao i Mileni Bataković, Savjetniku I u Sektoru za zaštitu prirode, monitoring, analizu i izvještavanje u Agenciji za zaštitu životne sredine za organizaciju nacionalnih konsultacija i reviziju dokumenta.

Izrada Studije je bila koordinisana od strane UNEP/MAP RAC/SPA, IUCN-Med i IUCN ELC, dok je njena izrada omogućena zahvaljujući i MedMPAnet projektu podržanom od strane Evropske Komisije (EK), Španske agencije za međunarodnu saradnju i razvoj (AECID) i Francuskog globalnog fonda za životnu sredinu (FFEM).

Preliminarno prikupljanje podataka realizovano je u okviru projekta NEREUS, koji je finansirala MAVa (Fondacija za prirodu), u saradnji sa Mediteranskom inicijativom za moravare (MedWET).

U julu 2013. završna radionica održana je u Podgorici u cilju konsultovanja zainteresovanih strana na nacionalnom nivou. Radionica je rezultirala sa vrijednim komentarima i ulaznim podacima u odnosu na radnu verziju dokumenta što je uzeto u obzir pri formulisanoj finalnoj studiji. Sledeće institucije i organizacije su uzele učešće u procesu i zaslužuju posebnu zahvalnost

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Agencija za zaštitu životne sredine
- Opština Tivat
- Opština Kotor
- Opština Budva
- Opština Bar
- UNDP kancelarija u Crnoj Gori
- JP "Morsko Dobro"

Shodno zahtjevu Ministarstva održivog razvoja i turizma originalna studija iz 2013. godine doručena je u 2014. Od strane relevantnog nacionalnog i međunarodnog eksperta (Marina Marković i Mije Fant) koje su dopunile dokumenti definisale niz preporuka za zakonodavni okvir i odgovarajućim modelom upravljanja.

Posebno priznanje ideji G- i Faidra Bazigou koja je sprovela literaturna istraživanja i obezbijedila materijal glavnog zakonodavnog okvira.

Tokom prevoda prvog nacrtu i završne publikacije glavni zadatak je bio povjeren nezavisnom konsultantu Deadline SARL G- i Jill Harry, dok su Prof. Dragana Petronijević i Marina Marković obezbijedile prevod na Crnogorski jezik (verzije iz 2013. i poslednje verzije).

Mr. François-Xavier Bouillon, sa svojim profesionalizmom je obezbijedio koordinaciju dizajna i publikovanja dokumenta.

Nadamo se da će ovaj dokument biti od pomoći Crnoj Gori u razvoju i unapređenju zakonodavnih i strateških instrumenata u uspostavljanju marinskih zaštitenih područja.



Regionalni projekt za razvoj mreže Mediteranskih marinskih i obalnih zaštićenih područja kroz jačanje uspostavljanja i upravljanja marinskim zaštićenim područjima u Mediteranu (MedMPAnet projekat) (<http://medmpanet.rac-spa.org>) je petogodišnji program (2010-2015) koji se realizuje od strane Regionalnog akcionog centra za posebna zaštićena područja (RAC/SPA – UNEP/MAP; www.rac-spa.org) kao dio Strateškog partnerstva za Mediteranske morske velike ekosisteme "1" (www.themedpartnership.org) kroz podkomponentu 3.1: Zaštita obalne i marinske raznovrsnosti kroz razvoj mreže Mediteranskih marinskih i obalnih područja.

MedMPAnet projekat se uglavnom bavi procesom ks ra³ r t bih i eeeš ee O O balni mau 3 "

O ° eM

d O omt

Sa površinom od 13.812 km², Crna Gora je uglavnom planinska zemlja, a obuhvata i submediteranski i mediteranski region. Crna Gora se grani i sa Bosnom i Hercegovinom na sjeverozapadu, Srbijom (Kosovo) na sjevero-istoku, Albanijom na jugoistoku i Hrvatskom na zapadu. Njen glavni i najrK 0

Tako e, neka veoma važna staništa i vrste koje su zaštićene shodno EU Direktivi o staništima su primijene tokom istraživanja i navedene su u Tabeli ispod.

Lista važnih staništa i vrste koje su zaštićene shodno EU Direktivi o staništima koje su primijene u Crnoj Gori

	beds	priority
	— habitat [code 1120]	
	— Reefs [code 1170]	
	— Submerged or partially submerged caves [code 8330]	
	— Coralligenous habitat [code 1170]	
	—	
	— Sve vrste	
	— Lithophaga	
	—	
	—	

Na bazi istraživanja, 16 marinskih staništa je identifikovano, u skladu sa klasifikacijom stanišnih tipova za Mediteranski region koja je razvijena od strane UNEP-a 2006⁵ pod okriljem Mediteranskog akcionog plana Barselonske Konvencije. Ovaj sistem klasifikacije staništa je razrađen od strane CORINE biotope nomenklature⁶: koja je hijerarhijska, fotosocijološka i bazirana na batrimetrijskom zoniranju biocenoza i granulometrijskoj prirodi podloge (mulj, pijesak, šljunak, vrstog substrata i kamena). Ovo uključuje morske pešine, livade moreske trave i neke ekološke zajednice sa spp. ili zajednice sa

Mnoga staništa i zajednice pronađene na terenu mogu se povezati sa određenom biljnom ili životinjskom morskom vrstom koja doprinosi da se te

zaštitu na evropskom nivou – ASCIs), koja pokrivaju ukupno 234,399 ha, a od kojih se 12 nalazi u priobalnom području ili na moru: Skadarsko jezero, Velika Plaza sa Solanom Ulcinj; Buljarica; Tivatska solila; Sasko jezero; rijeka Bojana, Knete, Ada Bojana; Kotor-Risan zaliv; Orjen; Pecin plaža, brdo Spas u Budvi; Katici, Donkova i Velja seka ostrva i Platomuni.

Lista Emerald staništa i vrsta (Prilog I i II Konvencije) u Crnoj Gori uključuje 156 tipova staništa u dva biogeografska regiona (alpski i mediteranski) i 20 vrsta sisara, 9 vrsta vodozemaca i gmizavaca, 108 vrsta ptica, 13 vrsta riba, 8 vrsta invertebrata (beski menjaka) i 5 vrsta biljaka, uključujući i prioriteto vrstu morska trava

Tipične morske vrste koje zahtijevaju posebne mjere zaštite staništa (prema rezoluciji br. 6 Bernske konvencije) koje su pridružene predloženim Emerald sajtovim (kao što je navedeno u dokumentu Bernske konvencije T-PVS/Emerald 2007/11) su: delfin (*Tursiops truncatus*), morsko prase (*Hydrodamalis pelagia*), morska kornjača (*Caretta caretta*), Zelena kornjača (*Chelonia mydas*), morska zmijuljica (*Zeugludon*), Jadranska jesetra (*Alburnus alpinus*), Eleonorin soko (*Elanus cafer*), galeb (*Larus delawarensis*), Mediteranski galeb (*Larus mediterraneus*), Pigmejski kormoran (*Puffinus puffinus*), Artička patka (*Ardeola cinerea*), Obična patka (*Anas platyrhynchos*), crvenogrla patka (*Ardeola cinerea*).

Tri područja su identifikovana za predlog morskih zaštićenih područja u Posebnom prostornom planu za priobalni dio Crne Gore (2007.): Platomuni, ostrva Katici i ostrvo Stari Ulcinj.

Dva projekta su započeta za razvoj pilot ZPM u područjima Platomuni i Katici :

— GEOPROJEKAT "Jadrane održive Placista na foć g prvotumcarfiv Zskih

c oqtumOo " w lcO

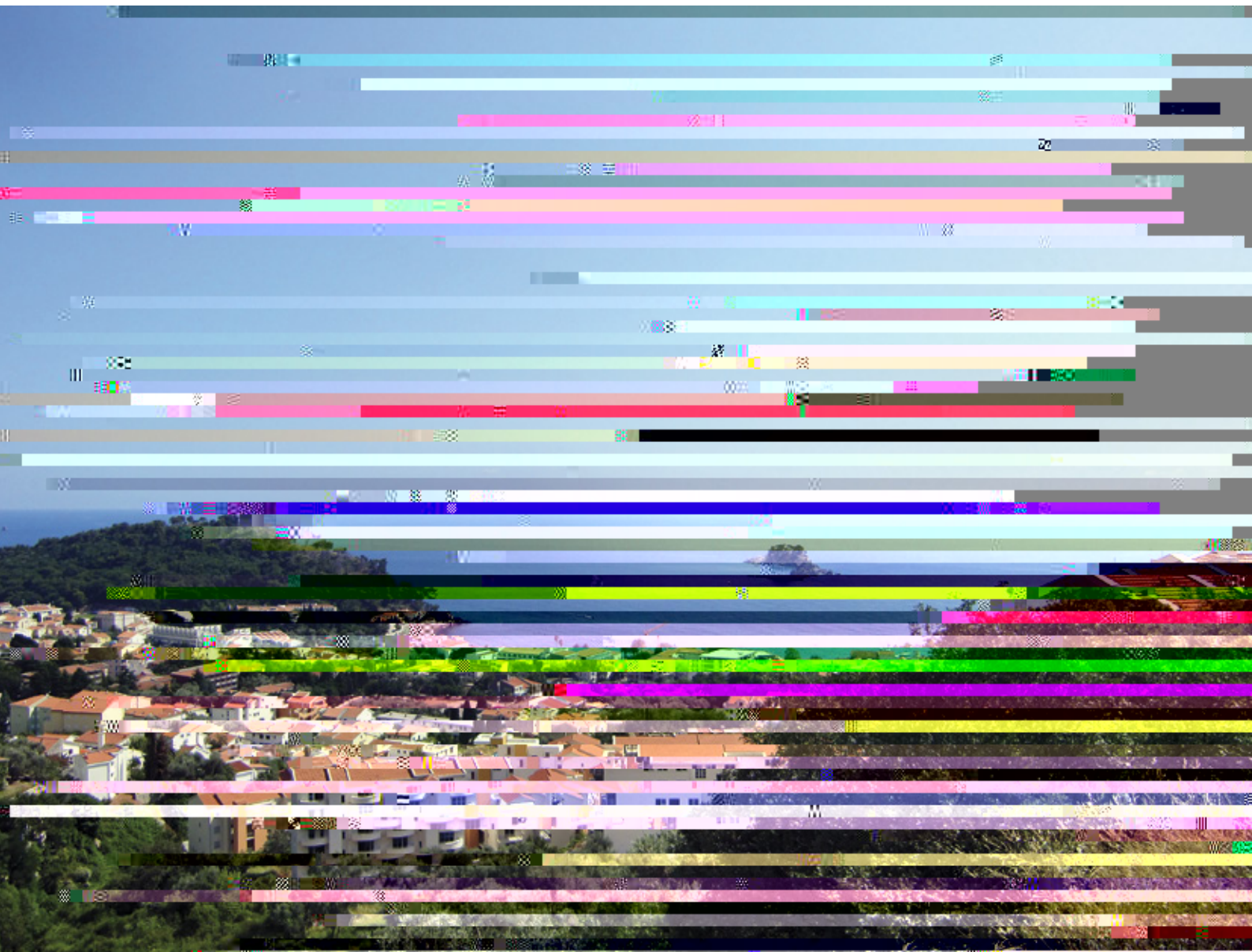
Metodološki pristup usvojen za izradu ovog dokumenta definisan je u Memorandumu o razumijevanju koji je potpisan između RAC/SPA i kancelarije IUCN-Med 2012. godine.

U skladu sa ovim sporazumom IUCN-Med je prikupio sve raspoložive podatke i pravne sadržaje kroz bibliografska istraživanja, razgovore sa zainteresovanim stranama u zemlji i nacionalne konsultacije.

Prva radionica o planiranju i upravljanju zaštićenim marinskim područjima u Jadranskom regionu organizovana je u Julu 2012. godine u Podgorici u Ministarstvu održivog razvoja i turizma. Sa Svjetskom komisijom za zaštićena područja, IUCN-MED-om omogućena je druga radionica u cilju razmjene mišljenja i poštovanja razmišljanja kako o uvođenju, upravljanju i poboljšanju životne sredine, kulturne i ekonomske vrijednosti marinskih resursa u priobalnom regionu Crne Gore, uključujući i analizu institucionalnih i zakonodavnih pitanja.

Druga radionica je bila organizovana od strane MORTA i DFS Crna Gora u Budvi u Oktobru 2012.

U novembru 2012., petodnevna posjeta odabranim italijanskim marinskim zaštićenim područjima bila je organizovana od



© AteFLIMAM.

U Crnoj Gori nije usvojen ni jedan poseban zakon ili

— stvorili što povoljniji uslovi za očuvanje i održavanje prirodnih dobara.

Prema ovom Zakonu, zaštićena područja su „područja sa značajnom biološkom, geološkom i raznolikošću ekosistema i pejzaža“. Zakonskim odredbama definisano je šest tipova zaštićena područja, tri kategorije, kao i tri režima zaštite (vrste, kategorije i režimi za zaštićena područja detaljnije su opisani u poglavlju III.B Dijela I).

Mora se utvrditi režim zaštite za svako zaštićeno područje unutar spomenutih nacionalnih kategorija. Ti režimi sastoje se od grupe mjera i uslova koji određuju način i stepen zaštite, korišćenja, upravljanja i unapređenja zaštićena područja.

Zakon takođe propisuje procedure za dobijanje dozvola za aktivnosti u zaštićenim područjima.

Krajem 2013. Skupština Crne Gore usvojila je Izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode (SL br. 62/13). Poslednje izmjene se odnose na proceduru ocjene prihvatljivosti, kompezatorne mjere, javni interes, učesništvo javnosti u procesu proglašenja zaštićena područja, dozvoljene aktivnosti unutar različitih kategorija zaštite i sl. Izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode takođe propisuju obavezu JP „Morsko Dobro“ da upravlja svim zaštićenim prirodnim područjima u zoni Morskog dobra (kopnenim ali i morskim, jednom kad budu uspostavljena).

A.2. Zakon o nacionalnim parkovima

Proglašavanje i upravljanje nacionalnim parkovima u Crnoj Gori vrši se na osnovu Zakona o nacionalnim parkovima (SL

Pored Zakona o zaštiti prirode i Zakona o nacionalnim parkovima, za ZPM su relevantni i drugi pravni instrumenti:

- Zakon o zaštiti životne sredine
- Zakon o ureenju prostora i izgradnji objekata
- Zakon o moru
- Zakon o morskome ribarstvu i marikulturi
- Zakon o Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu
- Zakon o vodama
- Nacionalna lista zaštitenih vrsta (Rešenje o stavljanju pod zaštitu rijetkih, prorijedjenih, endemicnih i ugrozenih biljnih i životinjskih vrsta (Sl. CG 76/06))
- Meunarodne konvencije koje je Crna Gora ratifikovala

B.1. Zakon o zaštiti životne sredine

Zakon o zaštiti životne sredine (SL. CG 48/2008) uvodi integralni pristup upravljanju životnom sredinom i definiše ciljeve i principe zaštite životne sredine.

Zakon definiše obim i sadržaj programa praenja stanja životne sredine i propisuje obavezu uspostavljanja informacionog sistema zaštite životne sredine (ISZŽS). Propisuje potrebne podatke, obaveze u pogledu izvještavanja i javnog uvida u ISZŽS. Ostala pitanja regulisana Zakonom obuhvataju odgovornost za štetu nanесenu životnoj sredini, finansiranje zaštite životne sredine, te potrebne nacionalne planove i strategije u skladu sa određenim multilateralnim sporazumima o životnoj sredini itd.

Zakon o zaštiti životne sredine tako e naglašava potrebu za transparentnoš u podataka i informacija koje se odnose na kvalitet životne sredine koji trebaju biti dostupni javnosti.

B.2. Zakon o ureenju prostora i izgradnji objekata

Zaštita prostora u nacionalnim parkovima postiže se sprovođenjem Zakona o ureenju prostora i izgradnji objekata (SL. CG 51/08) koji reguliše sistem ureenja prostora i izgradnje. U članu 21 Zakona predviđase usvajanje prostornih planova posebne namjene u Skupštini Crne Gore.

Prostorni plan posebne namjene je tako e neophodan za obalno područje- termin i geografsko područje koji su uvedeni u pravni sistem Crne Gore i definisani izmjenama i dopunama Zakona o ureenju prostora i izgradnji objekata iz 2013. godine i Projektnim zadatkom za pripremu Prostornog plana posebne namjene za obalno područje Crne Gore. Obalno područje je definisano kao teritorija primorskih opština Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar i Ulcinj u okviru njihovih administrativnih granica (isključuju i teritoriju Nacionalnih Parkova Lovćen i Skadarsko jezero) kao i morski pojas do granicnog pojasa teritorijalnih voda. Priprema plana Morskog Dobra je u toku (završetak se oekuje do kraja 2014.)

To je važan pravni instrument koji omogućava održivo korišćenje potencijalnih prirodnih dobara i održiv razvoj nacionalnih parkova, obalnog područja i rezervata prirode. Prostorni plan posebne namjene određuje, izmeu ostalog,

režim za korišćenje i izgradnju prostora i granice zone u skladu sa navedenim režimima (član 21 stav 2).

B.3. Zakon o moru

Zakon o moru (SL. CG 17/07) uređuje unutrašnje morske vode, teritorijalno more, isključivo ekonomski pojas, isključivo ekonomsku zonu i epikontinentalni pojas. Nije dat poseban značaj zaštiti mora, te posebno stvaranju i uspostavljanju zaštitenih područja u moru u Crnoj Gori.

Ipak, u tekstu se spominje zaštita mora. Konkretno, u članu 9 navedene su dozvoljene radnje u moru, priobalnoj sredini i podmorju. Te radnje mogu se preduzimati u naučne svrhe ili biti od arheološkog interesa i trebaju biti odobrene od strane nadležnog ministarstva u svakom konkretnom slučaju (Ministarstvo nadležno za nauku i kulturu, ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine, ministarstvo nadležno za morskome ribarstvo, Ministarstvo odbrane).

Zakon se odnosi na oćuvanje morske životne sredine u slučaju izgradnje, rada i korišćenja objekata u isključivom ekonomskom pojasu (član 30, stav 3). Konkretno, član 35 navodi da se prilikom sprovođenja istraživanja, što se odnosi na

v n s k o s a a d s e d

B.5. Zakon o Procjeni uticaja na životnu sredinu i Strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu

Zakon o Procjeni uticaja na životnu sredinu (SL. CG 80/05) propisuje procedure za sprovođenje PUŽS za projekte koji mogu imati značajan uticaj na životnu sredinu, dok Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (SL. CG 80/05) propisuje procedure – od faze skrininga do faze odobrenja – za procjenu uticaja određenih planova i programa na životnu sredinu.

Član 12-13 Zakona o zaštiti prirode propisuje proceduru sprovođenja ocjene prihvatljivosti za planove, programe, projekte i aktivnosti koje mogu imati značajan uticaj na očuvanje i integritet ekološke mreže i ekološki značajnih lokaliteta. Procjena može biti urađena kao zasebna procedura ili kao dio EIA ili SEA postupka. Ako procjena pokaže da planirana aktivnost može imati značajan uticaj na ekološku mrežu ili ekološki značajni lokalitet, nadležna institucija neće odobriti plan/aktivnost osim ako:

- nema alternativnih rešenja
- su moguće kompezatorne mjere
- za Natura 2000 područja ili drugi značajni ekološki lokaliteti, samo ako se ustanovi da postoje razlozi preovladavajućeg javnog interesa za sprovođenje plana/aktivnosti.

Kompezatorne mjere su definisane članom 14 Zakona.

B.6. Nacionalna lista zaštite vrsta (Rešenje o stavljanju pod zaštitu rijetkih, prorijedjenih, endemicnih i ugrozenih biljnih i životinjskih vrsta (Sl. CG 76/06))

Lista zaštite vrsta definisana je Rešenjem o stavljanju pod zaštitu rijetkih, prorijedjenih, endemicnih i ugrozenih biljnih i životinjskih vrsta (Sl. CG 76/06).

Pored zakonskih propisa, strateški okvir za zaštitu biološke raznovrsnosti pripremljen je na osnovu:

- Nacionalne strategije održivog razvoja
- Prostornog plana Crne Gore do 2020, a posebno Prostorni plan područja posebne namjene za morsko dobro usvojen 2007. godine (i kao što je pomenuto prije, Prostorni plan posebne namjene za obalno područje Crne Gore čija izrada je u toku i čija se finalizacija očekuje do kraja 2014.
- Nacionalne strategije za zaštitu biološke raznovrsnosti sa Akcionim planom 2010-2015

C.1. Nacionalna strategija održivog razvoja (NSOR, 2007. godine)

Osnove strateškog planiranja zaštite prirode i očuvanja biološke raznovrsnosti propisane su u Nacionalnoj strategiji održivog razvoja (NSOR) Crne Gore. NSOR je bio prvi nacionalni dokument koji je postavio ciljeve koji se odnose na proglašenje zaštićenih prirodnih područja kako priobalnih tako i marinskih. Relevantni ciljevi koji se odnose na biodiverzitet u NSOR-u su:

- Povećati zaštićena prirodna područja u zemlji do 10% državne teritorije i zaštititi najmanje 10% priobalnog pojasa; koristiti klasifikaciju staništa utvrđenu u skladu sa Emerald i NATURA 2000 mrežama⁹ prilikom identifikacije zaštićenih područja, uzimajući u obzir njihovu zastupljenost
- Uspostaviti efikasan sistem upravljanja zaštićenim prirodnim područjima (usklađen sa IUCN kategorijama upravljanja, osiguravajući i participativni pristup tokom upravljanja);
- Unaprijediti pravni okvir za zaštitu biološke raznovrsnosti; Izgraditi kadrovske kapacitete i razviti efikasan sistem za praćenje biološke raznovrsnosti.

U prioritetna područja koja su prepoznata u NSOR-u kao pogodna za zaštitu prirode duž priobalnog regiona spadaju: Tivatska solila, Buljaricu, Ulcinjsku Solanu, Šasko jezero, Knete i Adu Bojanu. A predviđena marinska zaštićena područja su: Platomuni, Katini i Ostrvo Stari Ulcinj.

Zaštita biološke raznovrsnosti u moru definisana je kao prioritetno pitanje u sprovođenju Nacionalne strategije biološke raznovrsnosti i Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore. Kao što je već navedeno, prioritetne mjere NSOR-a predviđaju uspostavu re. Ka r wŠ je odrus e ili ?e1 M a` ap Une mj

U skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, član 37, zaštićena područja su

Plan i dinamika procesa uspostavljanja zaštite prirodnih dobara

	Agencija za zaštitu životne sredine Institut za biologiju mora	15 mjeseci
	Agencija za zaštitu životne sredine	6 mjeseci (paralelno sa izradom studije)
sa Javnim uvidom u Akto proglašenju ZPD i Studije zaštite i Objavljivanjem u „Službenom listu Crne Gore“	Skupština Ministarstvo Skupština jedinica lokalne samouprave	6 mjeseci
	Ministarstvo Lokalna samouprava	6 mjeseci
	Skupština Ministarstvo Opština Agencija za zaštitu životne sredine, Uprava za nekretnine	20 dana
	Upravlja	12 mjeseci

Plan procesa uspostavljanja zaštite prirodnih dobara.

Sveobuhvatniji pokušaj da se vrednuju usluge ekosistema u Crnoj Gori urađena je 2013. g. u studiji Ekonomska vrijednost biodiverziteta i usluga ekosistema u okviru GEF/UNDP projekta. Ukupni doprinos odabranih vrijednosti biodiverziteta i usluga ekosistema crnogorskoj ekonomiji procijenjena je na 982 miliona €. Obezbeđenje usluga (divlja i sto na hrana, biomasa od drveta i energija) doprinosi procijenjenih 169 miliona € ili 17%, regulacione i usluge održavanja (plodnost tla i oprašivanje, zaštita slivova i obale, sprečavanje taloženja ugljenika 276 miliona € ili 28%, i društvene usluge (pejzaži i rekreacija u prirodi) 537 miliona € ili 55%.

Morski ekosistemi i proizvodi i usluge koje oni obezbeđuju je od izuzetno velikog značaja za crnogorsku ekonomiju u kojoj turizam igra značajnu ulogu. Nalazi izvještaja za Plavi plan¹² korisni su kao indikacija ekonomskih vrijednosti marinskih ekosistema. Ovaj izvještaj identifikovao je usluge ekosistema na Mediteranu i procijenio benefite od njih zaključuju i da u ukupnom iznosu u 2005. godini prelaze vrijednost od 26 milijardi €. Procjena je urađena za osnovne tipove usluga morskih ekosistema – proizvodni (proizvodnja hrane porijeklom iz mora), kulturni (odmor i rekreacija) i regulacione (regulacija klime, smanjenje obalske erozije i apsorpcija/razgradnja

sa odredbama nacionalnog . Državni nivo je nadležan za korišćenje morskog područja, a JP Morsko dobro djeluje u okviru Ministarstva održivog razvoja i turizma. Administrativni centar je smješten u obalnom regionu: Glavna uprava u Budvi, i još dvije kancelarije u druge dvije priobalne opštine (Herceg Novi i Ulcinj).

Najznačajnije djelatnosti JP Morsko dobro su: davanje u zakup plaža i lokacija za postavljanje privremenih turističkih i uslužnih objekata tokom ljetnje sezone, izgradnja i održavanje obalske infrastrukture kao što su bedemi, luke, dokovi i druge javne površine, upravljanje lokalnim lukama, praćenje kvaliteta vode za kupanje na plažama, međunarodna saradnja i učešće u međunarodnim projekcima, promocija zaštite životne sredine, učešće i saradnja sa lokalnim opštinama i nacionalnim agencijama za upravljanje zaštićenim područjima i druga pitanja životne sredine. JP Morsko dobro ima 26 zaposlenih.

JP Morsko dobro je organizovano od sledećih sektora:

- Služba za opšte i pravne poslove
- Ekonomsko-finansijska služba
- Služba za ustupanje morskog dobra na korišćenje
- Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra
- Služba za održivi razvoj
- Služba za upravljanje lukama od lokalnog značaja i pomorstvo
- Služba za kontrolu morskog dobra

JP MD nema funkciju inspekcije/sprovođenja (već se oslanja na relevantne državne inspekcije). Poslove opšteg nadzora i inspekcije u vezi sa zaštitom životne sredine zajednički obavljaju državne i lokalne institucije.

h c r̂ MD M

Značajnu ulogu u integralnom upravljanju obalnim područjem imaju i lokalne samouprave. Nadležnosti lokalnih samouprava koje se odnose na integralno upravljanje obalnim područjem se ostvaruju kroz različita tijela uključujući i sekretarijate za razvoj (i u nekim opštinama razvojne agencije), sekretarijate za planiranje, urbanizam i građevinarstvo, sekretarijate za komunalna pitanja i javne komunalne službe (za vodosnabdijevanje, otpad, kanalizaciju itd.), i brojne druge organe i tijela. Skoro sve opštine u obalnom području imaju sektor za životnu sredinu ili osoblje (jednu osobu ili više njih) zaduženo za pitanja životne sredine. Na lokalnom nivou djeluje komunalna inspekcija.

Zakon o zaštiti prirode iz 2008. godine prenosi nadležnosti za proglašavanje i upravljanje određenim kategorijama zaštićenih područja prirode (naime za regionalne/parkove prirode, spomenika prirode i pejzaže sa izvanrednim svojstvima) na nivo ¹³. Stoga, lokalne uprave su nadležne za proglašenje i upravljanje regionalnim i parkovima prirode, spomenicima prirode, pejzažima sa posebnim vrijednostima. Prethodni zakonski propisi sadržali su slične odredbe, iako su stvarni rezultati opština u odnosu na navedene nadležnosti ostali ograničeni zbog nedostatka finansijskih sredstava, tehničkih sredstava i ljudskih kapaciteta.¹⁴

Lokalne samouprave su još i nadležne za:

— Implementaciju i ljudski kapaciteti u nos

Institucionalni kapaciteti (ljudski resursi)

	2
	17
	191 (od kojih 33 rendžera, stručnog osoblja i šefova sektora 28, Šefovi rendžerske službe 13, 8 Direktora i pomoćnika direktora, 72 radnika u službama podrške (vozači, istaice itd.), administrativnog osoblja 35 i stručnog kadra (eksperata) 30).
	10
	3*
	7** ekoloških inspektora 4 ribarska inspektora
	34***

* Shodno Aktu o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji trenutno samo jedna osoba je predviđena za pitanja koja se odnose na zaštitu prirode ali u praksi 3 osobe se bave ovom temom

** 7 Inspektora je zaduženo za sva pitanja životne sredine

*** Ukupan broj zaposlenih koji rade na pitanjima zaštite životne sredine u svih 22 opštine u Crnoj Gori.

Institut za biologiju mora iz Kotora ima 10 eksperata koji se bave različitim pitanjima vezano za morski biodiverzitet



© AtefLIMAM.

Osim državnih organa i organa upravljanja opisanih u Dijelu I, postoje i druge vrste zainteresovanih strana koje generalno treba uzeti u obzir za ZPM. Oni se mogu podijeliti na:

- Civilno društvo (neprof tno): nevladine organizacije, organizacije lokalne zajednice, itd.
- Privatni sektor (prof tni): ova grupa okuplja privredna društva, profesionalne ribolovne organizacije, turisti ke radnike, izgradnju obale, itd.
- Ostale zainteresovane strane i šira javnost

Ova studija slijedi insti: n e: v j i r _ ic_o p t f e e
O t3 * © _ o a s Ĩ a o o r t rol K e alne rib
O pa7p A l
r alne ri i í 3 g _ i
r“ gupaq
Qd F Oa
O”

Kako je navedeno shodno Zakonu o zašiti prirode (lan 109

Za Cmu Goru , projekta oG aO O r

- Javno poduzeće Nacionalni Parkovi Crne Gore član je EUROPARC Federacije (Federacija evropskih nacionalnih parkova)
- , mreža upravlja sa ZPM u Sredozemnom moru.
- Domaća NVO, MedCEM (Mediterranski centar za praćenje životne sredine) je partner MedPAN mreže

MedPAN-ova vizija mape puta za 2020. godinu:



© AtefLIMAM.

Sljedeći komentari i preporuke potiču iz analize pravnog i institucionalnog okvira, kao i iz razgovora u toku nacionalne završne radionice koja je organizovana u julu 2013. godine (vidjeti Prilog 2).

Osim toga, koristeći rezultate CAMP analiza i nacionalne ekspertize, preporuke su definisane na detaljniji način kao

vopreporkcp

—

Ovaj scenario je usredsređen na nacionalni i međunarodni značaj staništa i vrsta koje treba zaštititi. U cilju obezbjeđivanja

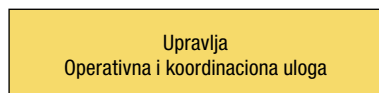
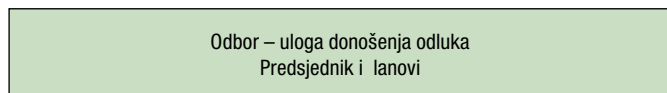
Marinskim zaštićenim područjima upravlja se sa lokalnog nivoa kako bi se obezbijedio najviši nivo učesća lokalnih zajednica. Uprkos prepoznavanju međunarodnog i nacionalnog značaja morskih i priobalnih staništa i vrsta koje treba zaštititi, donešena

Fond svakako treba najviše da bude korišten za mjere zaštite i razvoj područja.

Ukoliko se smatra opravdanim moglo bi se oformiti i savjetodavno tijelo koje bi pored predstavnika institucija koje su već nabrojane i predstavnicima ostalih Ministarstava prije svega Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstva kulture obuhvatilo NVO sektor kao i predstavnike ribarskih udruženja, privrednika itd.

Javni forum o zaštiti enim područjima u moru treba da bude pokrenut od strane upravljača u cilju održavanja stalne komunikacije sa javnošću, lokalnim zajednicama i drugim organizacijama civilnog društva.

. - Zajednička struktura upravljanja



u oblasti zaštite životne sredine, uključujući i zaštitu prirode. Pretpostavljeno je da bi prihod po osnovu ovakvog fonda uključivao, pored ostalih izvora, ekonomske instrumente kao što su ekološke takse, naknade i porezi. Sveobuhvatna ocjena izvodljivosti uspostavljanja jednog ovakvog fonda još nije sprovedena (uprkos činjenici da su razni projekti sugerisali razne mogućnosti), i ne postoji konačna odluka o tome kako bi ova institucija funkcionisala, koje bi tada izvore prihoda imala i slikovno.

Hrvatski ekološki fond (Fond za zaštitu životne sredine i energetska efikasnost) često se pominje kao moguć i model koji bi se mogao primijeniti i u Crnoj Gori. 2013. godine, ovaj hrvatski fond je ostvario ukupan prihod od oko 170 miliona € i oko 230 zaposlenih. Glavni izvor prihoda uključuje naknade za emisije u vazduh, motorna vozila i (do sada najzastupljenije) naknade za upravljanje otpadom. Najmanji dio prihoda Fonda

dolazi iz nacionalnog budžeta i EU fondova. Ukupni rashodi u 2013. godini bili su oko 1.1 milijardu kuna, od čega je 2/3 ukupnih troškova otpalo na upravljanje otpadom. Projekti i programi za zaštitu prirode podržani su sa skromnom količinom od 1.9 miliona kuna (oko 250,000 €), što iznosi manje od 0.2% ukupnih rashoda.

Važno je primijetiti da su ekološki fondovi uspostavljeni u svim zemljama koje pristupaju EU, a zavisno od konkretne situacije u pojedinim zemljama, neki od njih igrali su vrlo važnu ulogu u finansiranju zaštite prirode. Imaju li sve ovo u vidu, treba uložiti napore da se primijene odredbe Zakona o zaštiti životne sredine i osnuje ekološki fond u Crnoj Gori, posebno

Na osnovu prethodno iznešenog, mogu se izvesti sledeće ključne preporuke za uspostavljanje finansiranja i upravljanja marinskim zaštićenim područjima:

— Sveobuhvatna

na potencijalu postojećih naknada za zaštitu prirode, mogu nositi korišćenje dijela prihoda od fiskalnih instrumenata (kao što su naknade za korišćenje voda, koncesije, turističke takse itd.) kao i ispitivanjem mogućnosti za razvoj novih

PRILOZI

Upravljanje mrežom zaštićenih marinskih područja varira od zemlje do zemlje, zavisno od istorijskog, zakonskog i institucionalnog okvira. Ove studije služaba daju primjere veoma različite organizacije upravljanja:

U Italiji, planiranje, uspostavljanje i kontrola ZPMje u nadležnosti Ministarstva za upravljanje zaštitom životne sredine na kopnu i na moru, a sva ZPM su formalno uspostavljena kao nacionalni parkovi osim ako su već dio postojećih zaštićenih područja, ali za upravljanje može biti zaduženo nekoliko tipova institucija, zavisno od lokalnog konteksta i specifičnih ciljeva pojedinih ZPM;

U Francuskoj, mrežom ZPM upravlja se od strane nacionalne agencije (Agence des Aires Marine Protégées) koja upravlja sa nekoliko tipova zaštićenih područja koja su uspostavljena prema specifičnim ciljevima zaštite u skladu sa zahtjevima nacionalne legislativne za ovu oblast

U Hrvatskoj, upravljanje zaštićenim područjima, uključujući i morskim, veoma je slično crnogorskom, jer zakonski okvir za zaštitu životne sredine proizilazi iz zajedničke legislativne bivše SFRJ. Planiranje, uspostavljanje i upravljanje zaštićenim oblastima je u nadležnosti Ministarstva za životnu sredinu uz podršku (pomoć) nacionalnog instituta za zaštitu prirode. Prema kategoriji zaštićenog područja, upravljanje može biti dato nacionalnim institucijama, lokalnim organizacijama a tako e i NVO (U Hrvatskoj je NVO Sunce veoma aktivna u pomoćnom planiranju upravljanja, monitoringa i drugih

Zakon o zaštiti prirodnih područja definiše 9 glavnih kategorija, svaka od njih zadovoljava potrebe određenih ciljeva zaštite i međusobno se dopunjuju. Na morskima zaštita prirodnih područja se gleda kao na alatku koja omogućava održivo korištenje morskih i priobalnih resursa. Definisana su kao: "

..."; ovo inkorporira koncept uključivanja ljudi i strana uključivanih u definiciji upotrebe i upravljanja zaštićenim područjima.

Zaštita staništa i vrsta su uspostavljene zakonom što je zajedničko svim ZPM, ali svako od njih ima neki cilj koji ga definiše specifično u odnosu na ostale. Veliki su zaštićena područja

zašti enog podru ja, Ministarstvo sproivodi javnu raspravu o

U esnici su bili pozvani da daju posebno komentare u odnosu na pitanja iz tabele ispod prezentovane od strane IUCN-MED-a.



	<p>Ko je ovlašten za uspostavljanje zaštite područja u moru, da li je taj nadležni organ identifikovan u pravnom instrumentu; objasnite.</p>
	<p>Da li zakonski okvir omogućava drugim subjektima da imaju odgovornost za funkcije upravljanja? Ako je tako, opišite detaljnije. Jesu li predviđeni mehanizmi za međuresornu saradnju između glavnih državnih agencija odgovornih za pitanja koja se tiču mora (na primjer, zaštita mora, ribarstvo, transport, carina i sl.); objasnite</p>
	<p>Jesu li predviđeni mehanizmi za međuresornu saradnju između glavnih državnih agencija odgovornih za pitanja koja se tiču mora (na primjer, zaštita mora, ribarstvo, transport, carina i sl.); objasnite</p>
	<p>Da li zakonski okvir za ZPM zahtijeva izradu plana za sistem zaštite područja koji usmjerava njegov razvoj i upravljanje? Ako je tako, navedite:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Koji su opšti ciljevi i sadržaj plana; — Ko ili koji subjekt je odgovoran za izradu, održavanje i korišćenje plana. — Koji su ključni elementi koje treba uzeti u obzir pri uključivanju novih zaštite područja u sistem (npr., reprezentativnost, jedinstvenost, usklađenost sa međunarodnim propisima, podrška bitnim ekološkim procesima ili biološkoj raznovrsnosti, itd.) — Postoji li zahtjev za periodično preispitivanje i procjenu plana sistema s obzirom na ukupne ciljeve i zadatke sistema zaštite područja; objasnite
	<p>Da li zakonski okvir za zaštićena područja u moru dozvoljava ili osigurava:</p> <ul style="list-style-type: none"> — podjelu na zone, — zone gdje nije dozvoljena eksploatacija materijala, — striktno zaštićene zone, — dozvole za naučno istraživanje mora, — Praćenje kvaliteta životne sredine.
	<p>Postoje li posebni zahtjevi za utvrđivanje granica morskog područja kao cjeline i svih zona u okviru područja; postoji li zahtjev za učešće zainteresovanih strana ili konsultovanje lokalne zajednice prilikom utvrđivanja granica; objasnite.</p>
	<p>Postoje li odredbe o rešenjima</p>

Prostorni plan područja posebne namjene za Morsko dobro (usvojen 2007.) daje osnov za 3 ZPM i to: rt Platamuni, Stari Ulcinj- Ulcinj i ostrva Kati –Dubovica.

Dokumentacija koja predstavlja osnov za proglašenje dva područja, Platamuni i Kati , izrađena je kroz projekte:

—

